

ഹരിവംശം - ഭവിഷ്യപർവം

നീലകണ്ഠവ്യാഖ്യാനസമേതം

അഥ ദ്വാദശോഽധ്യായഃ

സർവ്വഭൂതോത്പത്തിഃ

വൈശമ്പായന ഉവാച

അഥ യോഗവിദാം ശ്രേഷ്ഠം സർവഭൂതമനോമയം

സ്രഷ്ടാരം സർവഭൂതാനാം ബ്രഹ്മാണം സർവതോമുഖം — 3-12-1

ലേശതോഽപി ന ഭേദോഽസ്തി ബാഹ്യാഭ്യന്തരവിശ്വയോഃ

ഇതി വക്തും മുനിഃ പ്രാഹ ഷഷ്ടേ നാഭ്യബ്ജസമ്പദം 1

അഥേതി | ബ്രഹ്മാണം തസ്മിൻ പദ്മേ ആപവോ യോജയതീതി വ്യവഹിതകർതൃക്രിയാനൃഷങ്ഗേണ ശ്ലോകദ്വയം സംബന്ധനീയം | സർവഭൂതമനോമയം ജലാകാശവത്പ്രതിവ്യക്തിപരിസമാപ്തം സൂത്രാത്മാനമിത്യർഥഃ | സർവതോമുഖമിതി സർവതഃ പാണിപാദത്യാദേരുപലക്ഷണം ||

തസ്മിൻ ഹിരൺമയേ പദ്മേ ബഹുയോജനവിസ്തതേ

സർവതേജോഗുണമയേ പാർഥിവൈർലക്ഷണൈര്യതേ 3-12-2

തേജാംസി സൂര്യാദിനി | ഗുണാഃ ഗന്ധാദയഃ | പാർഥിവേ മനോമയേഽപി സർവസ്ഥൂലഭൂമിലക്ഷണൈര്യതേ ||

തച്ച പദ്മം പുരാണജ്ഞാഃ പഥിവീരുഹമുത്തമം

നാരായണാങ്ഗസംഭൂതം പ്രവദന്തി മഹർഷയഃ 3-12-3

പൃഥിവീരുഹം ച | യച്ഛരീരം സാ പൃഥ്വി ഇതി ശ്രുതേഃ | പൃഥിവീ ശരീരം തസ്യാം രോഹതീതി ദേഹാന്തസ്ഥമിത്യർഥഃ | അത്ര ഹേതുഃ - നാരായണാങ്ഗസംഭൂതം അന്തര്യാഭ്യങ്ഗോദ്ഭൂതമന്തരേവാഽതീതി ഭാവഃ ||

യാ തു പദ്മാസനാ ദേവീ പൃഥിവീം താം പ്രചക്ഷതേ

യേ ഗർഭസാരാങ്കുരതസ്താൻ ദിവ്യാൻ പർവതാൻ വിദുഃ 3-12-4

പാർഥിവൈർലക്ഷണൈര്യത ഇതി യദുക്തം തത്ര കാ പൃഥിവീ കാനി ച തല്പക്ഷണാനീത്യത ആഹ - യാ ത്വിതി | പദ്മശബ്ദേന തഥാസനം ശരീരം

തസ്യാസനം ശരീരം തസ്യാസനം യത്ര സാ പൃഥിവീ പ്രസിദ്ധൈവ | യേ
ഗർഭേ പാഷാണമയത്യാസാരാ ദൃശ്യാ സന്തഃ അംകുരവദുച്ഛൂനാസ്താൻ പ്രഥ
മാർഥേ താസിഃ വിശേഷണം തു പിണ്ഡബ്രഹ്മാണ്ഡയോരൈക്യവിവക്ഷായാം |
പിണ്ഡേപി കഠിനാംശോസ്ഥ്യാദിഃ പർവതത്വേന ജേന്തേ ഇത്യേവമർഥഃ ||
ഹിമവന്തം ച മേരും ച നീലം നിഷധമേവ ച
കൈലാസം മുഞ്ജവന്തം ച തഥാദ്രിം ഗന്ധമാദനം 3-12-5

പുണ്യം ത്രിശിഖരം ചൈവ കാന്തം മന്ദരമേവ ച
ഉദയം കന്ദരം ചൈവ വിന്ധ്യമസ്തം ച പർവതം 3-12-6

ഏതേ ദേവഗണാനാം ച സിദ്ധാനാം ച മഹാത്മനാം
ആശ്രമാഃ പുണ്യശീലാനാം സർവകാമയുതാദ്രയഃ 3-12-7

യുതാശ്ച തേ അദ്രയശ്ചേതി സമാസഃ ||
ഏതേഷാമിതരോ ദേശോ ജംബുദ്വീപ ഇതി സ്ഥതഃ
ജംബുദ്വീപസ്യ സങ്ഖ്യാനം യാജ്ഞിയാ യത്ര ചക്രിരേ 3-12-8

യാജ്ഞിയം ദേശമിച്ഛന്തി തേ യാജ്ഞിയാഃ | യത്ര ചക്രിരേ യജ്ഞം ജംബു
ദ്വീപമേവ കർമ്മഭൂമിരിത്യർഥഃ ||
ഗർഭാദ്യന്ത്രവതേ തോയം ദേവാമതരസോപമം
ദിവ്യതീർഥശതാപാങ്ഗ്യസ്താ ദിവ്യാഃ സരിതാഃ സ്ഥതാഃ 3-12-9

യാജ്ഞസ്യേത്യുപസ്മിതം സംബധ്യതേ തഥാഹി -
അഗ്നൗ പ്രാസ്താഹുതിഃ സമൃഗാദിത്യമുപതിഷ്ഠതേ
ആദിത്യാജ്ജായതേ വൃഷ്ടിർവൃഷ്ടേരന്നം തതഃ പ്രജാ

ഇതി യജ്ഞോദ്ഭവത്വം തോയസ്യ സ്ഥരന്തി | തീർഥശതാന്യപാങ്ഗോ
ഭൃദങ്ഗോ യാസാം താഃ ദിവ്യാ നദ്വ്യാ ഗംഗാദ്വ്യാഃ ബ്രഹ്മാണ്ഡം ഭിത്യാ മേരൂപരി
പതിത്യാ ചതുർദിക്ഷു പ്രസ്മിതാഃ ||
യാന്യേതാനി തു പദ്മസ്യ കേസരാണി സമന്തതഃ
അസങ്ഖ്യാതാഃ പൃഥിവ്യാം തു വിശ്വേ തേ ധാതുപർവതാഃ 3-12-10

യാനി പദ്മസ്യ പത്രാണി ഭൂരീണ്യൂർധ്വം നരാധിപ
തേ ദുർഗമാ: ശൈലചിതാ മേച്ഛദേശാ വികൽപിതാ: 3-12-11

യാന്യധ: പദ്മപത്രാണി വാസാർഥം താനി ഭാഗശ:
ദൈത്യാനാമുരഗാണാം ച പാതാലം തന്മഹാത്മനാം 3-12-12

തേഷാമധോഗതം യത്തദുദകേത്യഭിസംജ്ഞിതം
മഹാപാതകകർമാണോ മജ്ജന്തേ യത്ര മാനവാ: 3-12-13

ഉത് ഉത്കൃഷ്ടം അകം ദുഃഖം യത്ര യദുദകേത്യഭിസംജ്ഞിതം ||
പദ്മസ്യന്തേ കുശം യത്തദേകാർണവജലം മഹത്
പ്രോക്താസ്തേ ദിക്ഷു സങ്ഘാതാശ്ചത്യാരോ ജലസാഗരാ: 3-12-14

പദ്മസ്യ മേരുകർണികാവതോ ഭൂപദ്മസ്യ അന്തേ സമന്തത: പ്രാന്തേ കുശം
കു: പൃഥ്വിവീ ശേതേ അസ്മിന്നിതി കുശം ജലം ||
പ്രാദുർഭാവോഽപ്യയം തസ്മാന്നാനാ പുഷ്കരസംഭവ:
ഋഷേർനാരായണസ്യായം മഹാപുഷ്കരസംഭവ: 3-12-15

ഋഷേരിതി | വ്യവഹാരികത്യാദയം മഹാപുഷ്കരസംഭവ: യോഽയം യോ
ഗിഹൃദയദർപണേ പ്രാദുർഭാവ: സ തസ്മാദേവ സംസ്കാരരൂപേണ ഹൃദയേ
സ്ഥിതാസ്ഥൂലാഭേതോ: നാനാ പുഷ്കരസംഭവ ഇത്യുച്യതേ | പ്രതിബി
ംബചൈത്രോഽപി ചൈത്രോഽയമിതി വ്യവഹാരസ്യ ബാധാദർശനാദേകനാമത്വം
ദ്വയോര്യുക്തമിതി ഭാവ: ||
ഏതസ്മാത്കാരണാത്തജ്ജ്ഞൈ: പുരാണൈ: പരമർഷിഭി:
യജ്ഞിയൈർവേദദൃഷ്ടാർമൈര്യജ്ഞൈ പദ്മചിതീ കത: 3-12-16

വ്യവഹാരമുക്ത്യാ വസ്തുതത്വമാഹ - ഏതസ്മാദിതി | ഏതസ്മാത് അ
വ്യവഹിതാത് പ്രകരണവത: യോഗികൽപിതാത്പുഷ്കരസംഭവാത് മഹാപു
ഷ്കരസംഭവസ്യ ബീജഭൂതാത് യജ്ഞിയൈ: കർമ്മയോഗയജ്ഞാർഹൈ: പദ്മ
ചിതീ പദ്മരൂപകേണ ചിതം ചയനം ഇഷ്ടകാഭിരിതി വദസ്യാസ്തീതി പദ്മചി
തീ സ്ഥൂല: പുഷ്കരപ്രാദുർഭാവ കൃതോ വിഹിത: യതോ വേദദൃഷ്ടാർമൈ:

രതഃ കൃതഃ | വേദേ ലോകേ ച സൂക്ഷ്മസ്യൈവ സ്ഥൂലത്വം ദൃഷ്ടം ന സ്ഥൂല
സ്യ സൂക്ഷ്മത്വം | ന ഹി ബീജം വടോ ഭവതീതി വടോഽപി സമാസഹസ്രേണ
ബീജീകർതും ശക്യോഽതോ മാനസാദേവ പുഷ്കരാത് സ്ഥൂലസ്യോത്പത്തി
ര്യുക്തേതി ഭാവഃ ||

ഏവം ഭഗവതാ പദ്മേ വിശ്വസ്യ പരമോ വിധിഃ
പർവതാനാം നദീണാം ച ദേവതാനാം ച നിർമ്മിതഃ 3-12-17

ഏവമിതി | പരമോ വ്യാവഹാരികഃ ||

വിഭൂസ്തമൈവാപ്രതിമപ്രഭാവഃ
പ്രഭാകരോ വൈ ഭഗവാന്മഹാത്മാ
സ്വയം സ്വയംഭൂഃ ശയനേഽസൃജത്തദാ
ജഗന്മയം പദ്മനിധിം മഹാർണവേ 3-12-18

വിഭൂരിതി | തമൈവ പരമസ്തമൈവ ശയനേ സ്ഥൂലദേഹവിസ്തരണേ
പദ്മനാം നിധിം അനന്താനി പദ്മാനിത്യർഥഃ | മഹാർണവേ പരമാത്മനി ||

ഇതി ശ്രീമഹാഭാരതേ ഖിലേഷു ഹരിവംശേ ഭവിഷ്യപർവണി പൗഷ്കരേ
സർവഭൂതോത്പത്തൗ ദ്വാദശോഽധ്യായഃ

ഇതി ശ്രീമഹാഭാരതേ ഖിലേഷു ഹരിവംശേ ഭവിഷ്യപർവണി ടീകായാം
ദ്വാദശോഽധ്യായഃ

Harivamsha Maha Puranam - Part 3 - Bhavishya Parva
Itranslated by G. Scaufelberger, scaufel@wanadoo.fr August 22,
2008

Proof-read by K S Rmacandran, ramacandran_ksr@yahoo.ca
Malayalam electronic version with Nilakantha commentary by A. Pu-
rushothaman, purushu55@gmail.com

If you find any errors compared to Chitrashala Press edition, send
corrections to A. Harindranath, harindranath_a@yahoo.com